

Levande kulturarv i Europa – uppgiftspaket

Ett levande immateriellt kulturarv ingår i alla människors vardag och fest. Vi firar valborg och många andra årliga högtider, sjunger i kör, handarbetar, spelar på skolgården och lagar mat enligt olika länders traditioner. Ett levande kulturarv hör till alla former av mänsklig aktivitet. Det innefattar fenomen som bevaras från generation till annan i levande och föränderlig form.

I år har kulturarvet särskild vikt därför att vi firar Europaåret för kulturarv 2018, utlyst av Europeiska unionen. Med hjälp av det här paketet vill vi göra de europeiska ländernas immateriella kulturarv mer lättillgängligt för barn och unga.

Det immateriella kulturarvet skapar många möjligheter till att fullfölja läroplanen. Genom att granskade olika teman kan man stödja eleven till att bilda sig sin egen kulturella identitet och världsbild. Dessutom kan man öka intresset för att delta i olika gemenskaper och kulturer. Genom att granska de levande traditionerna får eleven bekanta sig med olika fenomenens betydelser, gemenskap, samhälle, natur och olika världsåskådningar. Hen lär sig att se kopplingar mellan europeiska och finländska fenomen och mellan sina egna erfarenheter.

I PowerPoint-presentationen om Europa, som finns på sidorna med undervisningsmaterial, hittar man mer information om de levande traditioner som nämns i uppgiftspaketet. En lista över de europeiska elementen finns på [Unescos webbplats över det immateriella kulturarvet](#) och de finländska elementen hittar man i [Wikiförteckningen över det levande kulturarvet](#). De här webbplatserna kan användas också för informationssökning i undervisningen. De videor som finns på Unescos webbplats är oftast på engelska och textning till engelska kan aktiveras. [I de olika ländernas nationella förteckningar](#) finns information på andra språk.

I tabellen nedan listas uppgifterna i uppgiftspaketet. Syftet med uppgifterna är att inom ramen för olika läroämnen vägleda eleverna till det levande kulturarvet på ett lätt sätt. Uppgifterna kan användas för såväl individuellt arbete som arbete i par eller grupp.

Uppgift	Fenomen (EU/FI)	Läroämne
1. Djupdykning i fenomenet	EU	Lämpar sig för många läroämnen
2. Berättande	EU eller FI	T.ex. modersmål, engelska, livsåskådningskunskap, historia, konst- och färdighetsämnen
3. Tidslinje	EU eller FI	T.ex. historia, religion, livsåskådningskunskap, modersmål
4. Den sociala gemenskapen kring fenomen	EU och FI	Lämpar sig för många läroämnen
5. Ur fenomenens perspektiv	EU och FI	T.ex. modersmål, finska, konst- och färdighetsämnen

Tomma mallar för uppgifterna 1 och 3 finns i slutet av uppgiftspaketet.

Uppgift 1: Djupdykning i fenomenet

Läroämne: lämpar sig för många läroämnen

Fokus: ett levande kulturarvsfenomen i Europa

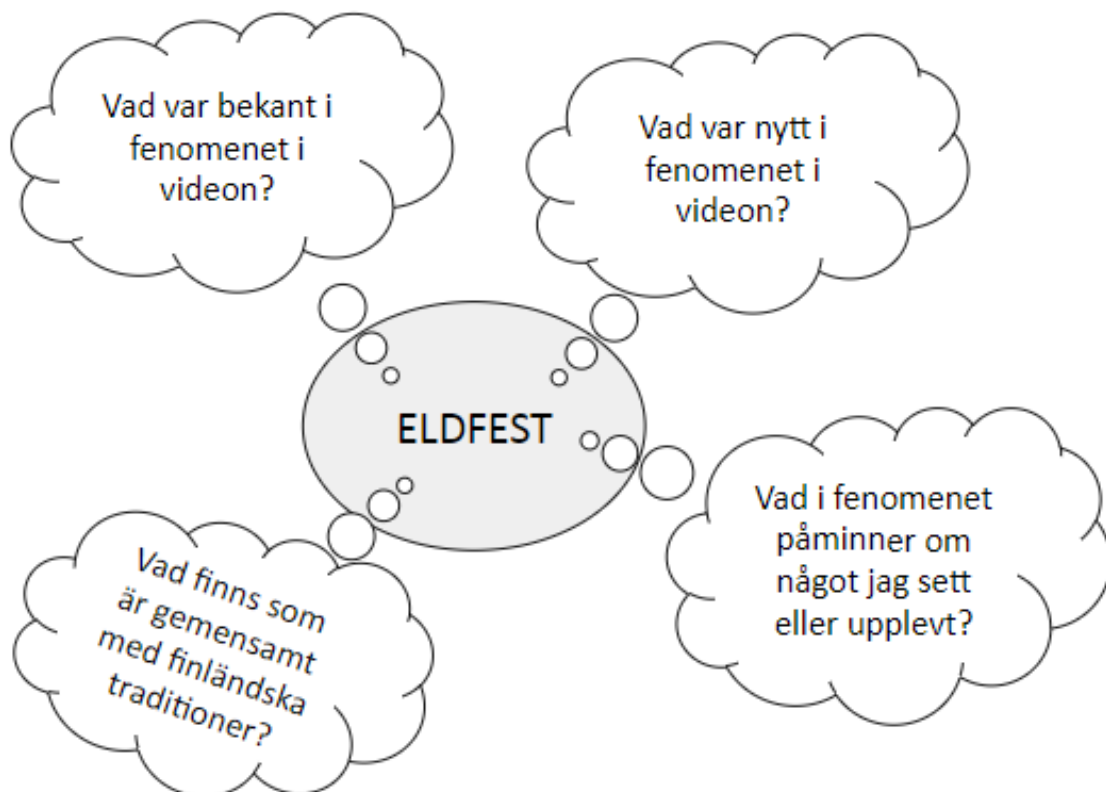
Syftet med uppgiften är att bekanta sig med ett europeiskt fenomen genom att se på det ur olika synvinklar och spegla egna erfarenheter i det. Här två exempel.

A: Eldfest i Pyrenéerna för att fira sommarsolståndet

Som exempel tas [Eldfesten i Pyrenéerna för att fira sommarsolståndet](#) (se också PowerPoint-presentationen om Europa), som har många gemensamma drag till exempel med den [finländska midsommartraditionen](#).

Utförande av uppgiften:

1. Titta på [videon](#) om fenomenet (tal och textning på engelska; räcker 10:12).
2. Fundera på de tankar som väcks i gruppen. Görs i par eller individuellt utifrån frågorna på tankekartan.

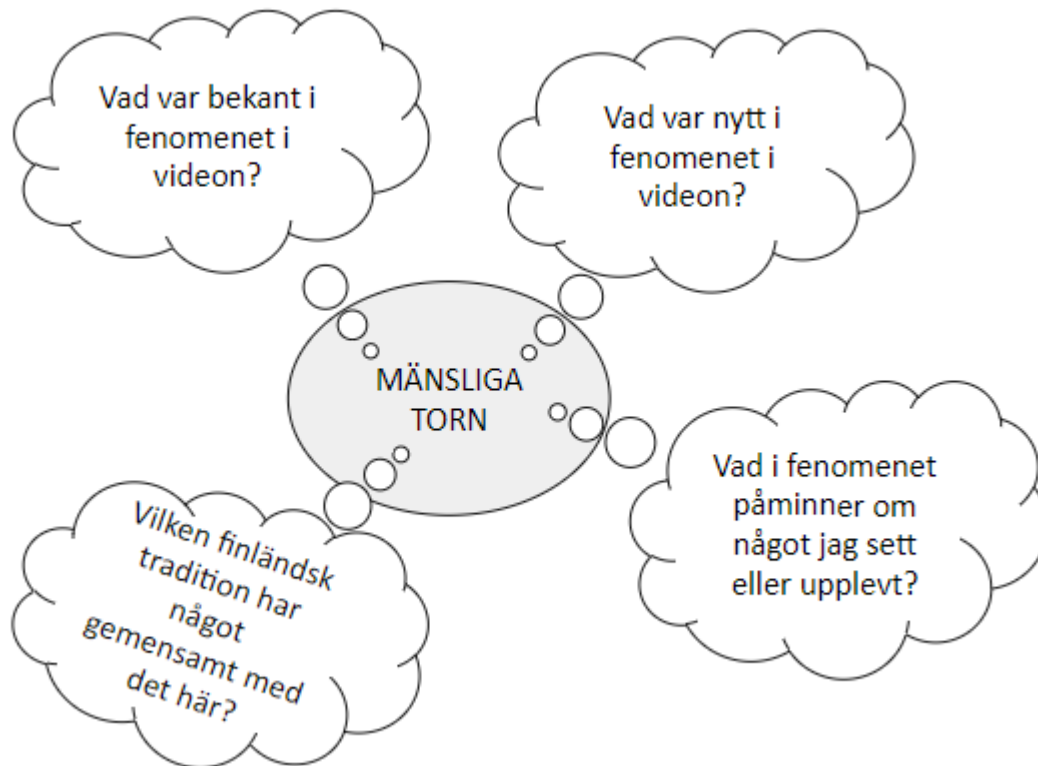

B: Mänskliga torn i Spanien

Som exempel tas [De mänskliga tornen i Spanien](#) (se också PowerPoint-presentationen om Europa). I traditionen ingår gemenskap och ihärdig träning.

Utförande av uppgiften:

1. Titta på videon [Mänskliga torn i Spanien](#) (räcker 9:53, tal och textning på engelska).
2. Fundera på de tankar som väcks i gruppen. Görs i par eller individuellt utifrån frågorna på tankekartan

Anpassa uppgiften till undervisningen:

I slutet av uppgiftspaketet finns en tom mall som kan bearbetas enligt behov. Man kan lyfta fram ett finländskt eller europeiskt fenomen och välja ut frågor att fundera på med anknytning till läroämnet eller temat.

Uppgift 2: Berättande

Läroämne: t.ex. modersmål, engelska, livsåskådningskunskap, historia, konst- och färdighetsämnen
Fokus: ett europeiskt eller ett finländskt fenomen

Ett europeiskt eller finländskt levande kulturarvsfenomen väljs ut som utgångspunkt för arbetet. Genom historieberättande närmar man sig fenomenet ur sin egen synvinkel. I det färdiga exemplet lyfts [De mänskliga tornen i Spanien](#) fram (se också PowerPoint-presentationen om Europa).

Utförande av uppgiften:

1. Titta på videon [Mänskliga torn i Spanien](#) (räcker 9:53, tal och textning på engelska).
2. Man börjar skapa historien exempelvis utifrån följande instruktioner:

Berätta en berättelse där du är med och bygger ett spanskt mänskligt torn. Vem är du? Deltar du kanske för första gången eller är du redan bekant med det som händer? Är du på plats som åskådare, arrangör eller en av dem som deltar i att bygga tornet? Är du kanske någon helt annan? Vad tänker du på innan byggandet börjar, vad tänker du på medan det pågår och vad tänker du efteråt? Vilka känslor upplever du? Stötte du på utmaningar? Vad lärde du dig? Hurdana människor mötte du? Vad var viktigt för dig?

Anpassa uppgiften till undervisningen:

- Man kan välja något fenomen bland [element i Unescos listor](#) eller [elementen i Wikin i Finland](#)
- Som utgångspunkt för berättelsen kan man välja ett fenomen tillsammans eller individuellt
- Information kan hämtas ur de färdiga källorna eller till exempel genom att göra en intervju
- Historien kan exempelvis berättas
 - o skriftligen, med bilder, som en tankekarta, som ett kollage, på en tidslinje eller genom att kombinera de här formerna
 - o I ordkonst, bildkonst, dans och teater kan berättelsen bli ett gemensamt verk eller ingå i planeringen av det individuella arbetet

Uppgift 3: Tidslinje

Läroämne: t.ex. historia, religion, livsåskådningskunskap, modersmål

Fokus: ett levande kulturarvsfenomen i Finland eller annanstans i Europa

Syftet med uppgiften är att behandla begreppsparet förändring och varaktighet utifrån det levande kulturarvet. Det levande kulturarv som väljs ut granskas som en skildring av en historisk tidpunkt i det förgångna, som levande kulturarv i nuet och som ett fenomen som förändras i takt med kulturen i framtiden.

Utförande av uppgiften:

Fenomenet som ska granskas kan väljas ur [Unescos lista](#) (se också PowerPoint-presentationen om Europa) eller ur [wikiförteckningen över det levande kulturarvet](#). Syftet är att bekanta sig med fenomenet ur fem synvinklar. Svaren på punkterna 1–3 leder till slut till reflektion kring punkterna 4–5.

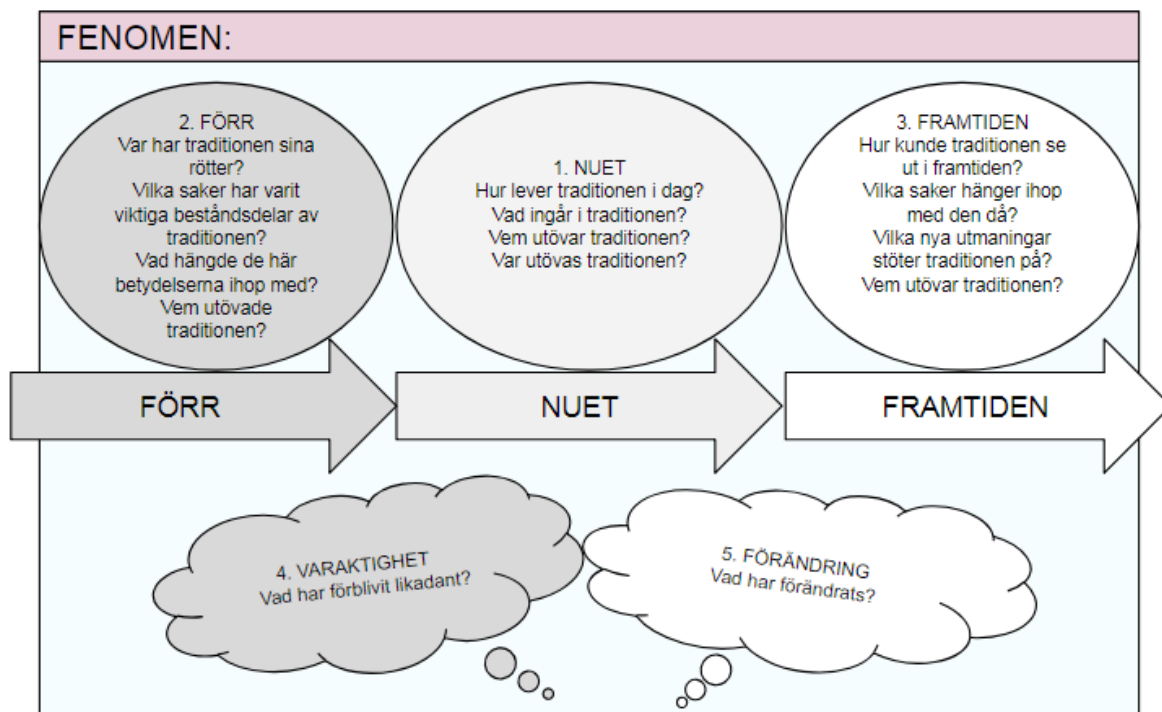
1. NUET Hur lever traditionen i dag? Vad ingår i traditionen? Vem utövar traditionen? Var utövas traditionen?

2. FÖRR Var har traditionen sina rötter? Vilka saker har varit viktiga beståndsdelar av traditionen? Vad hängde de här betydelsema ihop med? Vem utövade traditionen?

3. FRAMTIDEN: Hur kunde traditionen se ut i framtiden? Vilka saker hänger ihop med den då? Vilka nya utmaningar stöter traditionen på? Vem utövar traditionen?

4. VARAKTIGHET: Vad har förblivit likadant?

5. FÖRÄNDRING: Vad har förändrats?

Anpassa uppgiften till undervisningen:

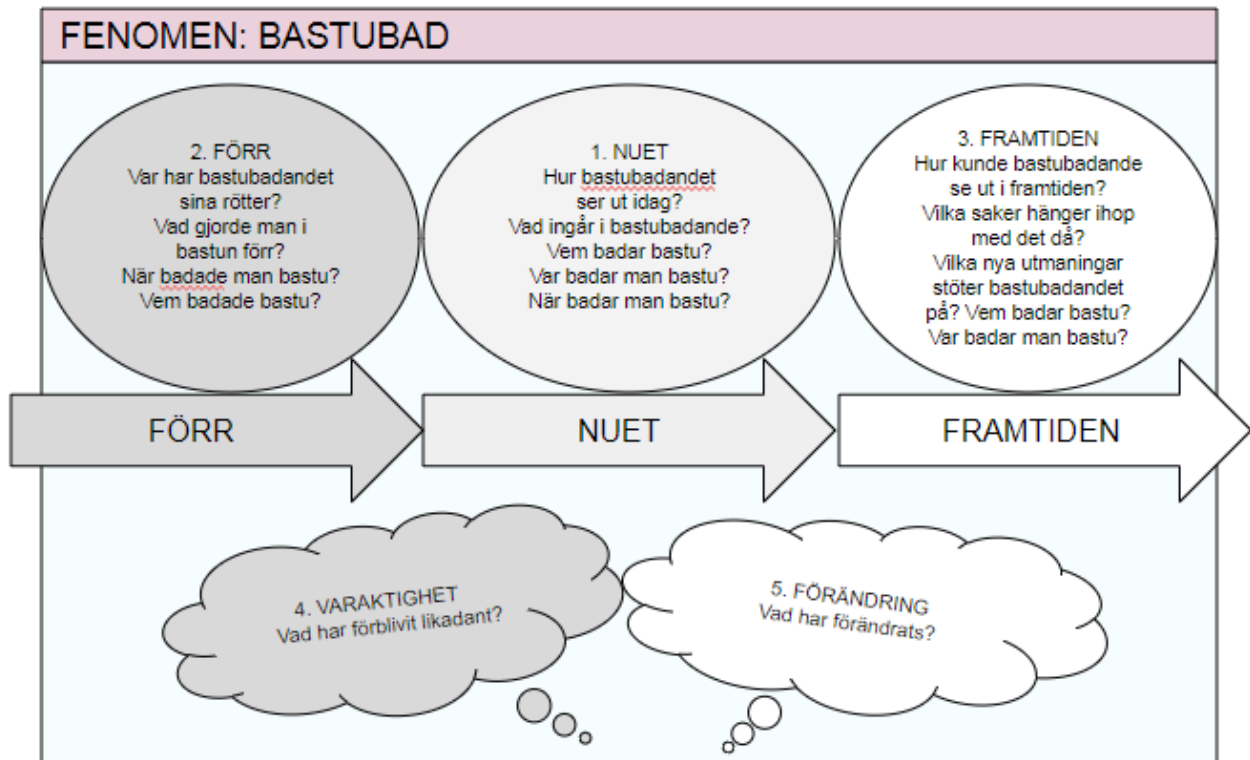
I slutet av uppgiftspaketet finns en tom mall som kan skrivas ut eller tas som skärmbild för att användas direkt som underlag för elevernas svar. Alternativt kan man lägga till frågor alltefter fenomen man valt och för olika läroämnena. Se exemplet på följande sida.

Exempel:

Fenomenet som valts är bastubad. [Rökbastutraditionen i Võrumaa i Estland](#) finns på Unescos internationella lista och traditionen har mycket gemensamt med [bastutraditionen i Finland](#) (se också PowerPoint-presentationen om Europa).

Syftet är att fundera på hur bastubadandet ser ut i dag (1), vad som ingår i bastubadandet förr i tiden (2) och hur bastubadandet kan komma att se ut i framtiden (3). Svaren på punkterna 1–3 leder till slut till reflektion kring punkterna 4–5.

Uppgift 4: Den sociala gemenskapen kring fenomen

Läroämne: lämpar sig för många läroämnen

Fokus: att koppla ihop ett levande kulturarvsfenomen i Finland och annanstans i Europa

Den gemenskap där en tradition lever och uppträder ingår oskiljaktigt i det immateriella kulturarvsfenomenet. Syftet med följande uppgifter är att öva på att notera samband mellan olika fenomen. De inbjuder särskilt till reflektion kring likheter och gemenskap.

A: Skillnader och likheter i olika länders traditioner

1. Bekanta dig med en immateriell tradition i något land i Europa (se PowerPoint-presentationen om Europa för exempel).
2. Titta sedan på [wikiförteckningen över det levande kulturarvet](#). Vilket finländskt fenomen har något gemensamt med detta fenomenet? Vilka skillnader och likheter hittar du?
3. Tillsammans görs ett kollage, en tankekarta eller en affisch över skillnaderna och likheterna, som åskådliggörs med bilder och ord.

B: Gemenskap

1. Bekanta dig/er med 2–3 länders immateriella kulturtraditioner. Här kan man använda exemplen i PowerPoint-presentationen om Europa och/eller videorna på [Unescos listor](#). (Till exempel de mänskliga tornen i Spanien, eldfesten till firande av sommarsolståndet i Pyrenéerna och pizzaiuolo i Italien)
2. Fundera i grupp eller skriv ned hur gemenskap och att göra tillsammans syns i de utvalda europeiska fenomenen.
3. Välj tre finländska fenomen från [wikiförteckningen över det levande kulturarvet](#) och fundera på hur gemenskap och att man gör något tillsammans syns i de här fenomenen.
4. Fundera på om det finns skillnader eller likheter mellan de europeiska och finländska fenomenen ur gemensamhetens perspektiv.

Uppgift 5: Ur fenomenens perspektiv

Läroämne: T.ex. modersmål, finska (gymnasiet), konst- och färdighetsämnen

I det levande kulturarvet ingår många, ibland motstridiga perspektiv. I den här uppgiften lyfts några artiklar kring fenomenet med kärlekslås lyfts. Kärlekslåsen är å ena sidan vackra kärleksbetygelser som innefattar mycket symbolik. Å andra sidan är de ett sätt att inta det offentliga rummet. På vissa platser har man varit tvungen att avlägsna låsen på grund av den belastning de orsakar på de konstruktioner där de har satts fast. (Se också PowerPoint-presentationen om Europa.) Artiklarna kan till exempel användas för uppsatser eller som utgångspunkt för gruppdiskussion. Syftet med uppgiften är att uppmuntra till kritiskt tänkande och träna sig i att bilda sig egna åsikter.

Artiklar på finska:

Kärlekslås togs bort i Pargas:

<https://yle.fi/uutiset/3-8017494>

Konstnärer i Tammerfors förde bort lås för att använda i ett konstverk, vilket väckte många känslor och mycket diskussion.

<https://yle.fi/uutiset/3-6177704>

http://www.iltalehti.fi/uutiset/2012062015732982_uu.shtml

Artiklar på svenska:

Artikel om kärlekslås i Sveriges nationella förteckning:

<http://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/levande-traditioner---immateriella-kulturarv-/forteckningen/forslag-2017/2017-02-07-karlekslas.html>

Kärlekslåsen rensas bort från broar i Paris:

<https://www.expressen.se/allt-om-resor/paris-klipper-bort-alla-karlekslas-pa-broarna/>

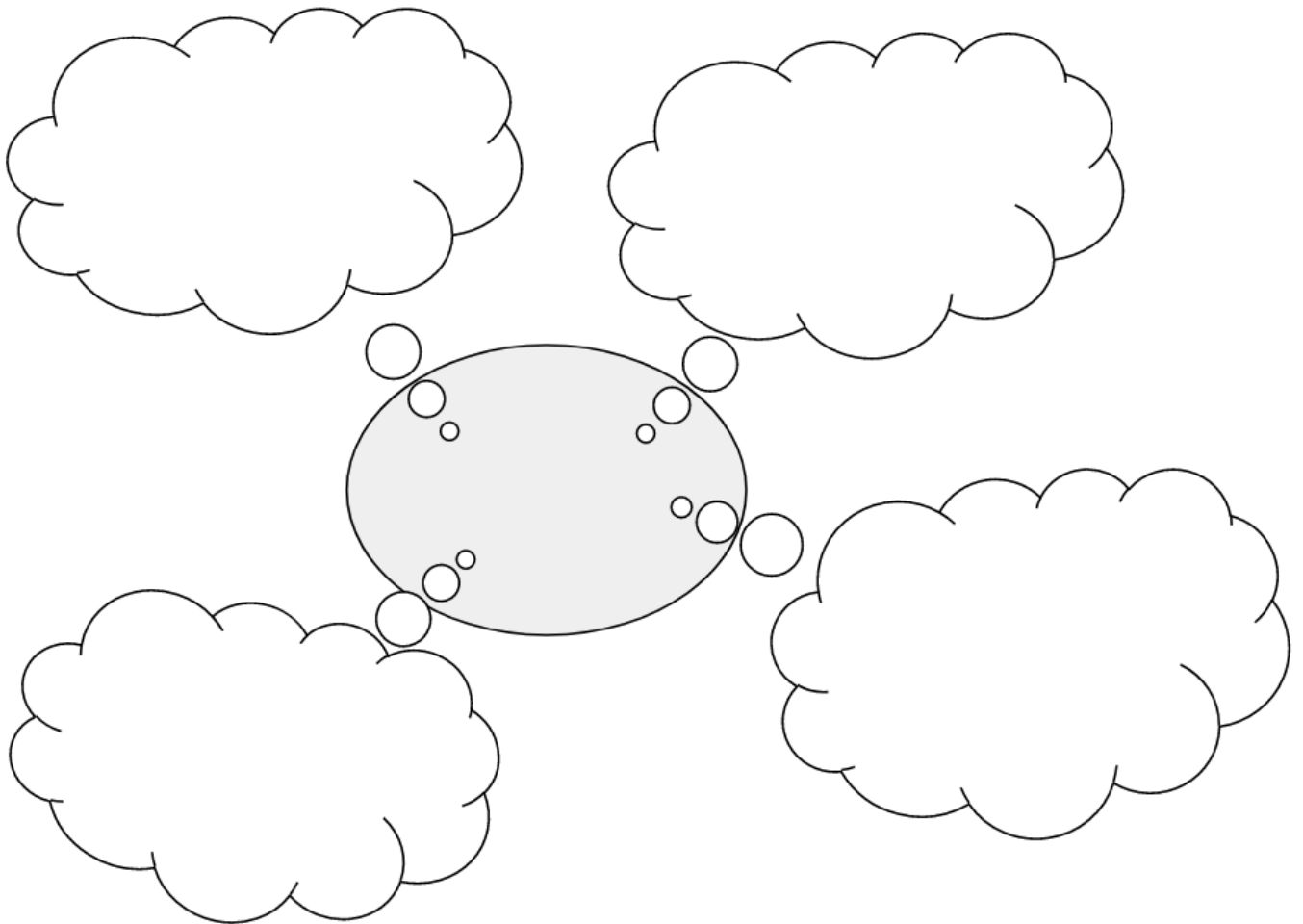
Se också [Sveriges webbplats över det immateriella kulturarvet](#). Där finns en mängd artiklar om olika levande traditioner.

Anpassa materialet till undervisningen:

- Kärlekslåsen som en levande tradition kan även synas ur vänskapssynvinkel
- Temat kan tas upp i ordkonst, bildkonst, dans och teater, exempelvis genom att man tillverkar vänskapslås och hänger upp dem i ett gemensamt verk eller gör musik med vänskapstema

Uppgift 1: Djupdykning i fenomen

Uppgift 3: Tidslinje

